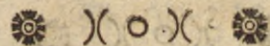

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Wis ej strax en wänlig blick,
 När jag faller för dig neder;
 Om jag beder,
 Hör mig ej til punct och prick.

Gif mig aldrig hwad jag ber:
 Låt mig ej för säker blifwa.
 Du bör gifwa,
 Så at jag kan hoppas mer.

Klagar jag at du är swår,
 Bör du ej til flathet skrida:
 Jag bör lida,
 Annars Jag ur tjensten går.

Stundom borde jag oc tro,
 Jag och Damon lika mycke
 På dit tycke:
 Ty min kärlek hatar ro.

Lofwar jag bli ewig trål,
 Sjelfwa lifwet i din sara
 Intet spara;
 Swara endast: det är wäl.

Står mig Amaryllis an,
 Bör du hånne ej förflena.
 Säg allena:
 Hon är artig nog, min san.

Cloris, om du detta gör,
 För du ha mig redabogen,
 Och dig trogen,
 Kanste in til des jag bör.

N:o 41.

Götheborgska
 Sagasinet.

Den 8 October 1759.

Lärda Nyheter.

London. Jämte några myttiga arbeten, som utkomma härstädes, räknar man en ej mindre skadelig, än bedröwelig hop af sådana galna böcker, som förräda både tidernas fördomeliga smak, och en omskapad Christenhet. Ho skulle tro, at Materialister, som neka all både Sjal och Ande, flytt omsider til den Heliga Skrift, i det förmättna hopp, at hemta därstädes stöd för en Djefla-lära? Detta sker likwäl i våra dagar, och man finner trykta *Undersökningar*, som kallas både förnustiga och i Skriften grundade, hwilkas Författare wil bewisa, at Gud, ehuru Allsmågtig, ej kan skapa andra än lekamliga warelser. Han håller den läran för falsk, at vår Sjal är et andeligt, obödligt och tänkande wäsende: Han påstår, at Han self uppspunnet dessa lärdomar, at därmed bedraga Eva, och sedan plåga alla des efterkommande. Man ser häraf, huru långt en djerf ogudaktighet går, och hwad bra i förståndet en obändig och rasande wilje förorsakar. Människan wil ej ändra sit lefwerne, därför måste Tros-artiklarne så jämkas, at et skällande samroete ej oroar hånne.

En mindre skadelig, än löggelig werkan af en galen Hjerna, lyser i en kort och nymodig *Förklaring* öfwer

wer Uppenbarelse. Boken, och et stycke af Daniel: af hwilken den härliga lärdom tages, at närvarande krig slutas med Judarnas almänna omvändelse, och det tusendåriga Riket.

Engelske smaken wil nu stickas med en synnerlig Lärdoms åttika. Posten går uppenbarligen mellan London och Helsingør, och man har nyligen snappat up en **Brev** til Hellske Drottningen, innesluten i et Brev. Utan at förkunna innehållet af så ovärldiga snillesfoster, skyndar jag til et nyttigare mål för mänskliga tankar. At undersöka et folks herskande seder och tankesätt, at ej allena göra deras målning, utan striga til Hellska källan, och tillika utreda alla verkningar, som följa på samma seder och inritade meningar, det kallar jag, at rätt älska sit Fädernesland, och därjämte tjena sit slägte. Detta har den af flera Skriffter namnkunnige Grefwen, Schaftsbury gjort, och således hedrat sit minne genom en undersökning öfwer våra tider, seder och widtagne tankar. Som en Stats upkomst eller fall huswudsafeligen beror på gångbara seder och tankesätt hos folket; så afhandlar Författaren sit ämne på det sätt, at Han alltid lyftar på Engelsmännen. Han afritar så deras seder och fattade meningar, at de känna ej allenast igen sig i denne spegel, utan ock som Uphofsmän til egen olycka.

Frihet, Människjo-kärlek och Rättrisa äro de Dygder, hwaraf någon arfwesad ännu synes i England. Ehuru förswagad kärleken til Frihet är, uphåfwer han dock sin röst i folkets almänna klagan. Ja, Engelska Friheten har kanske wunnet i tal, hwad hon förlorat i utöfningen. Icke des mindre är Friheten hemmarwägen i England, om Författaren säger sant, och en Dyrke-

quiff

quiff i andra länder. Därföre trifs hon oförnekliggen bäre på de lyckelige Darne, där hon högst underkastas några timeliga anstötter; såwida giffet ej tränger sig til roten, och inre felagtigheter ej fränka de seder och tankar, som naturligen herska hos folket. Stammen af den gamla Friheten slår ännu ut grenar, som bära människjo-kärlek, underhålla wakra Inrättningar, och göra Rättrisan så ofränkelig i borgeliga, som lindrig i brott-mål.

Från så hedrande anmärkningar, wänder Författaren sig til nu warande tider, seder och herskande tankar, i hopp at uträkna sit Fosterlands öde. Huswudsamman af nationel sällhet utgöres af wissa seders och grundsatfers almänna och oinskränkta herrawälde. Men när styrkan eller swagan i en Stat skal utforskas, och hädomen om dess waragtighet byggas, måste man sätta mindre upmärksamhet på den lydande, än befallande hopen. Menigheten utan underwising är en blind och obugelig Machine, med mindre et stickeligt huswud sätter hånne i rörelse, och ställer driffjädarne til sitt rått mål. Författarens affigt är, at måla, men ej försmåda våra tider; at upträcka, men ej sätta i sin fulla dag, de fel, som England hyser. London, säger Han, är ännu icke sänkt i det djupa fördärf, hwilket upstaket Rom och Athen: det är allena medelpuncten för vårt öfwerflöd, och en därpå hängande welflighet, som sprides öfwer hela Riket.

Här löper Gref Schaftsbury långre in i de oordentligheter, som han förebrår sit folk. Han kastar ögonen på upfostringen, klådebonaden, och en hindrad underwising, at ej förtiga den otålmodighet, som ungdomen har, at komma högt up i werlden, och utsättas för

almän-

almänna farfoten. Häruti finner hon orsaken til så många inbilsta och säfanga hufvuden, som en grof okunnighet förblindar, och en smula kundskap förwillar. Han beklagar at Professorene wid Academiene gifwa sine läringar för mycket stämpade lexor. De resor, som följa därpå, äro omogna: ungdomen förer intet annat hem med sig, än utlånsta laster och galenskaper. Är man ej i tillstånd at resa; så kommer man til London, och underrättar sig om de nögen, som finnas i hufvudstaden. I denna fölla insuper man wärra tidens art, och fattar smak för en quintlig zirat, för orimliga moder, och de wärra lögligheter, som slyssätta hwar morgon de artigaste sällskap. Där hemtar man det läkra och förnåma utseendet, som utmärker Småherrarne i London, ständer til forne förnuftige Angeländare, som komma nu på en lista med gemena packer.

At gifwa bättre wid handen, huru Ängelska seder wanslägtat, jämförer Författaren sin tid med Drottning Elisabets. Huru förwånad skulle wäl en Ängelsman blifwet i den tiden, om man sagt honom förut, at man framdeles en gång åfår präktiga wagnar, för at komma från det ena quarteret i staden til det andra? at ingen kan bebo rum, i hwilka minsta wipp af blåswäder insmyger sig? at allesamman måtte rikeligen förses med tapeter och beklädningar? At smikra wärligheten, sparar säfangan ingen ting. Härliga Meteliker, rika Siffwerstap, otalige Betjenter, dyra och utsökta rätter måste framskaffas; de må tagas ur himmel, jord eller watten. Man slöfar med de kostbaraste win: frukter, som sättas fram efter måltiden, winna det lögeligaste utseende. Dylka updrag måste

upwäcka

upwäcka gästernas förundran eller affmak, och smikra högmödet hos den, som tracterar.

Öfwerflödet samses ej med lätjan i Angeländ, utan delar arbetslönen med säfangan. Högsmakande sauter, utlånsta soppor, nya tillagningar måste sticka en wämjande matlust. Ingen äter för at stilla en naturlig hunger; man frågar ej efter födande rätter; de måste reta gummen, och uphetsa blodet. Det hörer ringare Borgaresolket til, at hafwa sunda och hellsamma anwänningar.

At komma i dessa samquäm fram med något lärdt, eller något stycke i Sedoläran, wore teken til en slät upsofran. Men at tala med smak om galenskaper, wärra förstånd och goda egenstap. At härwid undwika en nedrig osmakelighet och almänna sladdanger, måste man uptänka et läkrare nöge, som lembar ingen tomhet och wämjelse: och härmed slysslättas wärra Snillen. Men et hus, som hunnet til denna glans, underhåller sig aldrig utom hisseliga utgifter. Frukten af detta öfwerflöd blifwer således en obornelig snålhet. En slöfare måtte omsider blifwa en röfware.

Smak för Wetenskap och konstler war fordom et kannereteken af wäl upsostrade personer. Sedan ansågos böcker som et nederlag för smak och insigt. Läsningen är numera blot et tidsfördrif, som man tager sig om morgonen, medan man wäntar på den wigtiga stunden, då Härfriseraren skal insinna sig. Men hwad för läfning är nog retande för en så läcker matthet, hwarmed wärra quintliga Snillen upwäcka? Hon måtte freikalla så odugelige läsare från den odrägeliga mödan at tänka; deras känslolöshet måtte smikras och reda sig til de nögen, som wänka på den dagen. We-
foblod,

Koblad, Comedier och Kärleks-Historier, jämte småbe-
frister och papper, som spridas emot Gud och Næ-
ringen, fylla deras bokhöllor.

I sådan smak är hela Boken Kristnen, och tål me-
ra en öfversättning, än något utdrag. Man lemnar,
om och huruvida Svenska seder likna de beskrifna.

Paris. Här utkom förledet är en Bok, kallad
Catechisme = Frågor, så inrättad, at et barn hin-
ner sit mål, utan undervisning, eller svarar på allt
hwad som frågas, utan at läsa et enda svar.

Catechismi-låran drifwes öfwer hela Christenheten:
man lærer en gång i lifstiden wissa frågor och svar
utantill: och hörer därtill med munteliga förklarings-
Som lärdomen likafult ej fastnar, icke en gång hos de
upmärksamare olårde; måste wäl lärofattet kännas wid
någon swag- och selagtighet. Barnen studera mindre
ut hellska frågan: huru wilja de begripa swaret? De
få uti Catechesen någre tankar, som äro aldeles främ-
mande med deras wanlige, och därför antingen för-
swinna snart, eller ligga stympade här och där i et
ostådat minne. Författaren til denna Cateches har
uptänkt en annan lärokonst. Han låter ingen ny tan-
ke uprinna hos barnen, som ej kommer ifrån deras re-
dan förwårswade begrep. Därjämte binder han al-
tid samman de wigtigare sanningar, som ungdomen
fördrar, med andra, som falla stadsse i minnet. Här-
igenom winnes ej mindre ljus och noghet, än warag-
tig kundskap. Författaren undansticker med flit de
svar, som han gifwet wid handen: Han wil, at bar-
nen hellska upspana de samma: doch glömmar han ej
deras swaghet. Hela konsten är, at ej föreställa an-
dra spørgsmål, än som förmodeligen uplösas, och at le-
da

de barnen genom fråga på fråga, ända til sanningen,
som påskyttas. Låt detta, til exempel, wara lärdomen,
som yrkas: **Gud är första orsaken och källan
til alla ting:** huru bär nu Författaren sig åt? Jo,
han börjar med detta spørgsmål: **Huru gammal
är du?** Ho kan icke swara til det? Sedan frågar
han: **Hwad war du för 15 år tillbaka?** Bar-
net svarar: jag war ännu icke til. Därpå heter det:
Du har således ej waret stadsse til? Omfider
läraren i samma mån up, som barnet med
sina tankar: hwarigenom det ändteligen kommer til
målet, som är underrättelse. Det wore önsfeligt, om
ej allenast en Cateches utkommo i Sverige på sam-
ma sätt utarbetad; utan at hwar läromästare lante af
denna läsemod, hwad des uplysta omdöme likar.

Med Catechismi-frågorna följer en liten Bön- och
Psalmebok. Bönera smaka af mycken smörjelse; och
Palmerna, som äro Fransösta, sjungas ester de latin-
ska melodierne.

Bitterlekar.

Statt, låra tid, statt stilla en minut:
Din snabba gång mig til förtwiflan drager.
Jag ångslas för hwart enda steg du tager:
En uti dem jag ser min lefnads slut.
Jag följer dig; men ach emot min wilja.
Jag mattas af; du löper lika fort.
Jag är försagd; Du har mig på den ort,
Där jag skal mig från werldens nöjen skilja.

Förlåt mig, Gud, at böden synes swår;
 At Jag blir rådd; at warma blodet fryser.
 Jag ser med blygd den swaghet hjertat hyser:
 Men mot des drift jag ingen ting förmår.
 Et Hjertemod som trotsar dödens wälde,
 Är blott Dit werk; sulborda det i mig.
 Jag äger rätt, at fodra det af Dig;
 Sen Du Dig sself i kamp mot döden stälde.

En Frimurares Walspråk.

Tro Gud och mistro dig, men För hwad dit kan wara:
 Bed träget, Hofwret sijn, på sällskap war ej rif.
 Hör mer än tala; tig: låt hämnd och hårdhet fara.
 Gif Förmån wika; tål den lyckan gör dig lif.
 War ingen wåp, war snäll: högdragna frät föragna.
 Som Christen les och lid, och så din död betragna.

C. N.

Latinska Zufwudskriften är almän!

Fide Deo, diffide tibi, fac propria, castas
 Funde preces, paucis utere, magna fuge.
 Multa audi, dic pauca, tace abdita: disce minori
 Parcere, majori cedere, ferre parem.
 Tolle moras, mirare nihil, contemne superbos,
 Fer mala, disce Deo vivere, disce mori.

Hwad Nytt i Staden?

Den 8 October 1759.

Korta Lärda Nyheter.

Förleden Månad har Romulus, förste Konungen i Rom, kallat September, såsom den sunde i ordningen sice Mars, uti hwilken Romerska året fordom börjades. Som de förre månadernas namn ofta blifwet ändrat, så har ock September än hebrat en Liberius, än en Caligula, Domitianus och Commodus, utan at förerita någonderas oförtjenta äminnelse.

EnLarne kalla September Höstetmånad, men de Danske siffemånad, för den myfna siff, i synnerhet Sill, hwilken wid denna tid löper til Stranderna. Som Götchebor:ka Julloppet lyckeligen stoppas af samma blänkande införsel; borde September oförgriveligen kallas Sillemånad, och med gyldene bokstäfwer tecknas i wår Almanacha. Hebridiske Darne äro nu ej de endaste, som bestormas af desse waturhårar: onfelig, om wälsignelsen, genom brist af salt och afsättning, ej föllo så här, som på förenämde dar, i wanpreis, och til slut utwäktas til gödsel på åkren. Sillemånste ju blifwa tjenligare til jordens, än wår söda, sedan bönderne proppat sine sicksar och wagnar, fört hämre långa wägen, och wid hemkomsten waret med salt oförsedde. En frukt af närwarande krig, och tillika billig undskyllan för Götcheborgare, är den omständighet, at en del af wåra Saltladningar ej wägar sig hem utan ledspagare, och en del segat för ostlig wind ute wid Julloppet.

Jag